vitte. Áfonyásládánk a mocsarakon túl, messze az erdők mögött, a Lorenlap nevű fenyvesben állt.

A vadászember szeme éles, rögtön észreveszi a veszedelmet. Kinek van olyan ereje, hogy egy közepes fát gyökerestül tépjen ki? Valaki járt itt, sejthető, hogy miféle.

Apám és bátyám az út mentén hagyták a szánt és a lovat, maguk pedig gyalog indultak az erdőbe. Óvatosan, lassan mentek, meg-megálltak. Elöl, a havon valami csillogó pirosság látszik! Ejha! Valaki széttaposta a bogyókat, és ahol evett, oda is piszkított. Ki csinál ilyesmit?

Apám fölemelte a láda fedelét. Vissza is hőkölt rögtön, mert a ládában medve ült. A hívatlan vendég fölordított és mancsát csapásra emelte.

Apám rálőtt, le is terítette az első lövéssel.

Mi többiek, otthon vártuk apánkat. Egyszerre csak puska dörrenése hangzott fel.

Tudtuk rögtön, hogy ki lőtt, és azt is sejtettük, hogy lesz télire medvehús, szalonna.

*

Tizenkét kutyánk volt. Egyeseket szánhúzásra, másokat vadászatra tartottunk. Az egyik kutya medve-, a többi coboly-, jávor-, rén-, vidra- vagy mókusvadászatra való. Olyan kutya is akad, amelyik minden erdei madarat megugat. Jobb, ha az ilyen kutyát nem viszed mókusvadászatra, mert becsap. Ok nélkül ugatni kezd, ugat, ugat, a vadász odaszalad, de hiába néz a fára, ott semmi sincs.

Gyermekkori hazám! Anyám hangját most is hallom, most is látom apám naphosszat füstölő pipáját. Mintha még most is hallanám testvéreim nevetését, a nyári vizek zúgó zaját és a téli szél üvöltését.

Vogul eredetiből fordította: KÁLMÁN BÉLA

Matra Vahruseva (sz. 1918) vogul nyelvész, költőnő és prózaíró. Versei lapokban, antológiákban láttak napvilágot. „A Kis-Jukonda partján" című lírai kisregényét oroszra is lefordították. Jelenleg a leningrádi Herzen Pedagógiai Főiskolán a vogul nyelv előadója.

J. SESZTALOV

Ember született

Hóförgeteg mint egy veszett
Fehér kutya ordít:
Szélvész vágtat, a falu meg
Hőköl, morgolódik.

Tépi a szél az ablakot,
Lélek, szív megdermed —
S rajzos nyírfa bölcsőben most
Felsivít a gyermek.

Hajnal tájban született meg,
Két arasznyi még csak,
De már most a förgetegnek
Visszasüvölt — nézd csak:

„Unga! Unga!" — hangja rivall,
Éles mint a penge:
Zeng a kunyhó — és a vihar
Mintha nem is lenne.

Mintha hetykén hetvenkedne:
„Vihar, hol a hangod?"
Mintha szólna fenyegetve:
„Ver a szívem, hallod?!"

Ezer hó-nyíl zúg a házra,
Nem retten a gyermek.
Kint meg a fagy öklét rázza
S fák, kövek remegnek.

Betemette hó a cobolyt,
Megfagytak a foglyok.
Az ablak: vak zúzmara-folt,
Hó fed utat, bokrot.

Hát mért születtél meg, mondd csak,
Te kis konok manysi?
S hadonászol, bár a hosszad
Alig két arasznyi!

Nézd, anyád félig fagyottan,
Nehezen lélegzik.
Teste senyvedt a bajokban,
Mást sem ismert eddig.

Látod, kicsi: vihar-táncban
Nem könnyű mulatni:
Birkózni a bajjal bátran,
Míg csak nem fulladsz ki.

Anyád arcán napfény ragyog?
Mosoly az, szelíd, szép:
Nem bánja a vihart, fagyot,
Mely halált terít szét.

Itt az élet sarjad tovább,
Szeretet s öröm gyúl.
Itt a boldogság suhan át,
Könny — de örömkönny hull.

Világíts te, fénylő mosoly!
Boldog anya, halld hát:
Fiad mint fekete coboly
Járja majd a tajgát.

A csecsemő cseperedik,
Melledből erőt szív —
Hej, sok bajt tartogat neki
Ez a föld, ez ősi.

Néha bizony elzuhan majd,
De fel is kel újra.
Sír, mosolyog, örül, sóhajt:
Ez az élet útja.

Most és mindig a szeretet
Tűzparazsa védi:
Mit bánja a förgeteget —
Ó, hogy akar élni!

Vogul eredetiből fordította: KÉPES GÉZA

Julianusz barát

1

Julián, Julián...
Nem tudtam neved sem.
Mint suttyónak a csók,
voltál ismeretlen.
Rejtőztél, mint a Nap
ha szélvihar szalad.
Rólad nem hallottam,
mint mennyben sem voltam.
Mint vogul szem előtt
az űr-béli mezők,
Julián, a neved
volt ismeretlenebb.

Pedig nálunk jártál.
Pedig megtaláltál.
Tűnt időkbe nézni,
dalolni, mesélni
úgy akartál nékem,
mint tavasszal a szél
Ob vizének beszél,
mint szárnyas hópehely
a széllel énekel.

S én beszéltem véled,
mint két jó testvérek,
mint egymás mellett nőtt
nyírfák ha mesélnek,
áradó folyóként
zúgott, szállt az ének,
szállt, szárnyalt a kedvünk,
mert egymásra leltünk.
Hogy viharzott a Nap!
Micsoda pillanat!...

Julián, Julián,
sok éve ennek már.
Julián a neved...
Elfelejtettelek.

2

Ezer éve, ezer éve —
Isten-élet messzesége...
Ki voltam? ki mondja ezt meg?
hogy szólt a név, min neveztek?
Tán mint madártorkon ének?
Tán nyüszítve mint a féreg?
Tán mennydörgött mint az átok?
Látok, ím látomást látok:

Nem tudom, ki lehettem.
Szülőföldem szerettem,
Szárnnyal, szárnnyal
szárnyaltam,

paripámra
pattantam,
lovam lángként
száguldott,
szárnyalt,
szárnyalt,
száguldott!

Sötét gyapjas juhok, juhok
apró hangyákként nyüzsögnek,
havas halmokon kószálnak,
régi regécskémben járnak,
énekemben
mint szellemek
hirtelenül szembe
tűnnek,
mint szellemek,
felmerülnek...

Havas halmon
juhok jönnek.
Vogul dalba
hogy kerültek?
Ezer éve, ezer éve —
Isten-élet messzesége...
Ki voltam? ki mondja ezt meg?
Mely jeles néven neveztek?

Kővárosban éltem,
nyusztfészekben háltam.
Városom oly magas,
sas sem ül meg rajta,
mámoros mint tenger,
csípős mint a hangya.

Valaki jön dallal,
dühös indulattal,
gonosz gondolattal
kapuim betörni;
veszett vadként támad,
s lehull, visszaverve...
Kardja még megvillan,
s megy, ki tudja, merre...

Lakomban lakozván
köveket kivájtam,
kemény kő-képmásom
kínnal kiformáltam,
korom rajzolatát
átadtam a kőnek,
rejtőző regéit
a múló időnek.

3

Ezer éve, ezer éve —
Isten-élet messzesége...
Ki voltam? ki mondja ezt meg?
Mely jeles néven neveztek?
Delejes
álomba esem,
regét látok rejtelmesen
egy kezemben a Nap játszik,
más kezemben villám villog,
kard szikrázik.
Lovam lángként
szállva szárnyal,
szárnnyal, szárnnyal
szárnyal,
szárnyal!

Katonaként
emlegettek,
hőslelkűnek
híreszteltek,
régi regék
hőse lettem,
szárnyas szókkal
énekeltem,
dalainkkal
eggyéváltam,
századokon
végigszálltam...

Majd
elesem,
majd
meghalok,
szív mélyéből
felszakadok,
magasabbá
magasodok,
futó fűként
szétszaladok,
vadkacsaként
szárnyrakapok.
Mint az éjjel,
futok én el.
Szél, szél
fújdogál,
mese-hírem
tovaszáll!
Jégen
kúszom,
majd le-
csúszom,
hangya módra
sietek,
századokban
pihenek,
sokszor sírva
fakadok,
majdnem, majdnem
meghalok,
felrepülök,
szárnyrakapok,
futó fűként
szaladozok,
vadkacsaként
felszárnyalok!
Szél, szél
fújdogál,

mese-létem
tovaszáll.
Julián! Julián!
És te hozzánk jöttél.
Engem megtaláltál.
Úgy szólhattam véled,
mint két jó testvérek,
mint egymás mellett nőtt
fenyők ha mesélnek.
Zengett, szállt a szavunk,
sebes szavak sodra,
mintha mély folyóban
csónak úszott volna,
vágtatva, vágtatva
két ló futott volna,
lágy, szíves szavak közt
omló vaj omolna...

Szállt, szállt, szállt,
szállt a dal
szívünk szavaival.

4

Madár-lakta Délről,
ahol hosszú a nyár,
ízes jó vizeket
nékem inni hoztál,
engem megitattál,
mézes jó vizeket
népemnek osztottál.
Mi meg adtunk néked
szép színes szőrméket,
vörös, ezüst színben,
hogy népednek vidd el.
Ajándékot adtunk,
megcsókoltuk egymást,
forrón fogadkoztunk,
hogy még látjuk egymást.

Még búcsúztunk nagyban,
amikor váratlan
mintha kard suhogna,
vagy küzdelme folyna
két nagy szörnyetegnek,
minden
rengett,
zengett,
Rén-harapó Farkas
üvöltése hallott,
s vadul megzördültek
valahol a kardok.
A föld rengett, mintha
örvényben forogna,
minthogyha százezer
kísértet dobolna,
mintha futó felhők
lába dörgött volna.
Loplop-szörnyek csőre,
fekete homloka
hóviharban táncolt,
tűznyelvek
lobogtak.
S a nép
beleroskadt...

Julián, mi akkor
csókkal búcsúzkodtunk.
„Jól élj!" — ily köszöntést
egymásnak mondottunk.
„Találkozunk itt még!" —
elmondottuk ismét.
Majd madaras Délnek
fordultál sietve,
én meg csengő kardom
ragadtam kezembe,
kezembe ragadtam,
paripámra kaptam,
Keletnek fordulva
villámként
vágtattam,
mennydörgő dübörgés,
kiáltozás nyelt el...
Aztán dicső nevem
feledték...
Feledtem.

5

Hová hullottam én?
Hová rejtőztem én?
Talán beteg lettem?
vagy álomba estem?
Látok! Íme, látok!!!
Ezer éve, ezer éve —
Isten-élet messzesége...

A földön egy féreg
lassan kúszni kezdett.
Egy mesterkezű hód
házat rakni kezdett.
Szárnyas holdként sas szállt
fent az égbolton át.
A kövön kis szellő
hagyta gyenge nyomát...

Bozót Bundás Vénje
ahogy földbe búvik,
Bozót Bundás Vénje
hóba hogy gubózik,
úgy bújtam sokáig,
Isten-lét hosszáig.
Eltelt sokszor száz nap:
sí nem jár ily gyorsan,
nyílvesszők nem szállnak.

Hirtelen álomba hullok,
édes álmokat álmodok:
minthogyha járnék mesében,
kőváros szép közepében,
földek felett végig szállok,
szállok,
szállok,
szállok,
szállok...

Juhok, juhok nyomán megyek,
fekete nyájat terelek.
S ez éneket életemen
túl, örökkön énekelem.

Hirtelenül felrettenek,
majd felejtem énekemet.
Szív mélyéből
felszakadok,
magasabbra
magasodok,
majd lehullok,
majd meghalok,
futó fűként szétszaladok,
vadkacsaként szárnyrakapok.
Végignézek földem felett:
kék tópartok
közelednek,
kék vízpartok
közelednek,
kék orosz nők
közelednek...
Százszor vízbe
hulltam,
százszor partra
hágtam,
bálvány százszor
bűvölt,
szélvész százszor
elfújt,
száz üstbe
vetettek,
száz törpék
lenyeltek,
százszor jégbe
fagytam,
százszor
feltámadtam!

Százszor
így
elvesztem...
Százszor
újrakezdtem!

6

Nézzed, nézzed: napocskám hogy izzik!
Halljad, halljad: szívem dobog, mily víg!
Eljött időm — végetért már álmom.
Eljött napom — városodat járom.
Te most állasz kőalakként
fennen.
Én eleven erővel
lélegzem.
Nevem Juvan.
Engem elfeledtél?
Emlékezzél: egyszer
megkerestél,
megtaláltál engem,
megöleltél,
régen-volt világban,
föld-víz szétváláskor,
vérfolyók sodrában...
A föld rengett, mintha
örvényben forogna,
minthogyha százezer
kísértet dobolna,
mennydörgő dübörgés,
kiáltozás nyelt el...
Aztán dicső nevem
feledték...
Feledtem.

De hírlik: te újra
eljössz kis hazámba,
testvéri utunkra
újra rátalálva,
bő könnyel siratsz el,
mintha végünk volna,
szavunk romló jégként
összeomlott volna...

Ezer éve, ezer éve —
Isten-élet messzesége
Rég-élt hű barátom,
nézd: a Nap fényes, szép!
Rég-élt hű barátom,
halld, hogy szól a beszéd:

— Áldás, áldás reád!
Hozzánk mért indultál?
Vogul ajkat szólni
sohasem hallottál?
Kemény kőpilláid
mintha rebbennének,
kőszemeid mintha
engem kérdeznének:
— Hát te hogyan jöttél
holt korokon által?
Honnan vettél erőt
a beteg világban?
Mily szerencse táplál?
Kővé hogy nem váltál?
Forró tűzviharban
a vas is tönkremegy,
északnak fagyában
hevüléstől remeg,
víz szétrágja, lángok
emésztik a vasat,
mint gyönge prémcipő,
gyűrődik és hasad...

Én a te hazádban
fagyban meg nem fáztam.
S bár nagy lángú tüzek
nyújtották nyelvüket,
ráncossá
nem lettem,
meg nem semmisültem!

Itt állok,
nevetek,

dalt dalolok neked!
Nézel
meglepetten:
ki ez
ismeretlen?
Ismerj meg,
Julián!
Nevem Juvan, Juvan,
Juvan, Vogul Juvan!

7

Madár-lakta Délen,
Fényes Duna partján
beszélgetünk
véled,
mint két jó testvérek,
mint egymás mellett nőtt
nyírfák ha mesélnek.
Zeng és száll a szavunk,
sebes szavak sodra,
mintha a mély Duna
csónakot sodorna,
úgy száll, úgy száll a dal
szívünk szavaival...

Bozót Bundás Vénje
ahogy földbe búvik,
Bozót Bundás Vénje
hóba hogy gubózik,
úgy alszom sokáig,
Isten-lét hosszáig:
úgy fut el sokszáz nap,
si nem száll ily gyorsan,
nyílvesszők sem szállnak.

Lenin embersége
elmém ébresztgette,
szólongatta szívem
édes énekekre,
Ő fénylett előttem...
Magyar földre jöttem!

Áldás, áldás reád,
áldás rád, Julián!
Üdvözlő szókat szól
Északról jött Juvan.
Együtt éltünk régen,
akár a mesében.
Már el ne szakadjunk!
Egymást el ne hagyjuk!

HONTI LÁSZLÓ nyersfordításából
fordította: BEDE ANNA
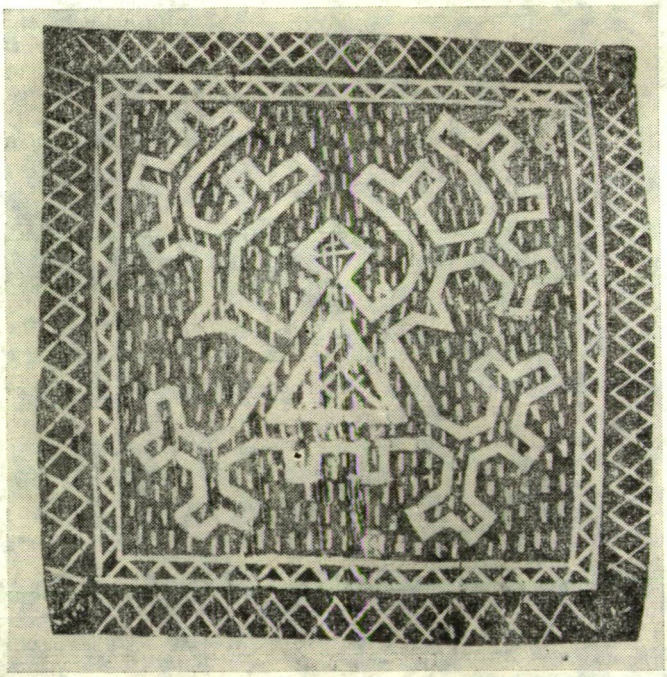
Juvan Sesztalov (sz. 1937) vogul költő és író. Mintegy húsz kötete jelent meg részben anyanyelvén, részben oroszul. Magyarra, finnre, észtre, olaszra is lefordították néhány költeményét. Lírai kisregényét „Kék vándorutak" címen adták ki Magyarországon.